

Så lika men ändå så ojämlika-

En studie om vägen mot jämlikhet mellan heterosexuella
och homosexuella par

Abstract

Before 1944 homosexuality was an act of crime and you could be sentenced to prison for up to 2 years. This law only included men, women were not thought having homosexual activities. Although homosexuality was not a criminal act after 1944 it was still on the list over Swedish diseases, a list made by the Swedish board of social affairs.

The years between 1978 and 1984 a study of the homosexual life in society was made. The most important thing that this study showed was that homosexuality means that you love someone of your own sex, and that you aren't different from the rest of the society, except that you choose to love someone of the same sex.

The work for equality between these two groups started after 1979 when the Swedish board of social affairs took homosexuality off their list over Swedish diseases. It is after this that my thesis starts. It is after this that we can talk about equality between the two groups for real. And I aim to do this with the help from David Millers theory of equality and the possibility of being an adoptive parent as a way to reach equality.

Keywords: Heterosexuals, Homosexuals, Equality, Adoption, Civil rights

Characters: 79592

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.2	Teori och metod.....	1
2	Jämlikhet.....	4
2.1	Numerär jämlikhet.....	4
2.2	Frihet och jämlikhet.....	4
2.3	Materiell och intellektuell jämlikhet.....	5
2.4	Jämlikhet för att vi alla är människor.....	5
2.5	Jämlikhet enligt David Miller.....	6
2.5.1	Kvasijämlikhet och verkligt jämlikhetsinriktad jämlikhet	6
2.5.2	Proceduriell och resultatnriktad jämlikhet.....	7
2.5.3	Millers strävan efter jämlikhet.....	7
3	Varför jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par är eftersträvansvärt	9
4	Homosexualitet, partnerskap och möjligheten för homosexuella par att bli föräldrar	11
4.1	Homosexualitet.....	11
4.2	Partnerskapslagen	12
4.3	Möjligheten för homosexuella par att bli föräldrar	13
4.3.1	Insemination	13
4.3.2	Adoption	14
4.4	Etiska perspektiv på adoption.....	15
4.5	Barnets bästa.....	16
5	Analys.....	19
5.1	Distributiv rättvisa	19
5.1.1	19
5.1.2	Fördelning efter förtjänst	21
5.2	Självaktning	22
5.3	Respekt för människor.....	24

5.4	Broderskap.....	25
5.5	Sammanfattning.....	26
5.6	Slutsats.....	28
6	Referenser	31

1 Inledning

Jämlikhet har varit något som människan resonerat och debatterat kring sedan det antika Greklands tid. Eftersom det fortfarande är ett hett ämne i samhället kan den inte vara uppnådd. Varje tid har sitt samhälle och varje samhälle sina jämlikhetsproblem eller ojämlikheter. Jag vill i min uppsats uppmärksamma en ojämlikhet som är ganska ny i den meningen att det talas öppet om ojämlikhet, nämligen ojämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par.

I Sverige var homosexuella handlingar kriminella fram till 1944. 1979 tog socialstyrelsen bort homosexualitet från sin lista över svenska sjukdomar. 1995 fick homosexuella par ingå partnerskap och 2002 beslutade riksdagen att homosexuella par skulle ges rätten att prövas som adoptivföräldrar.

Det är dessa saker som gjort mig intresserad av att undersöka om jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par är eftersträvansvärt och om homooptioner är en väg att uppnå jämlikhet emellan?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med min uppsats är att med bakgrund till att lagförslaget om att homosexuella par ska få möjligheten att prövas som adoptivföräldrar gick igenom 2002 undersöka om homooptioner leder till jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par.

Jag intresserar mig mer för att undersöka hur fenomenet i samhället förhåller sig normativt till varandra snarare än att undersöka hur något är. Min frågeställning som uppsatsen vilar på är normativ. Frågeställningen i sig är inte normativ då den inte innehåller *bör*. Men jag hävdar att den är normativ då mått av jämlikhet är ett normativt värde och individuellt beroende på vem som strävar eller motarbetar den. Jag har förståelsen att homosexuella par har stått utanför rättigheter där utanförskapen endast grundar sig på att de är homosexuella och därför anser jag att jämlikhet mellan dessa par är eftersträvansvärt. *Frågeställningen* blir således:

Är homooptioner ett eftersträvansvärt sätt att uppnå jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par?

Med jämlikhet menar jag proceduriell jämlikhet som kommer beskrivas i jämlikhetsstycket.

1.2 Teori och metod

Jag utgår från den normativa teorin i mitt uppsatsarbete. Jag har utgått ifrån att värdet jämlikhet är eftersträvansvärt för att heterosexuella och homosexuella par ska behandlas jämlikt i offentliga frågor. Jag använder mig av David Millers fyra äkta jämlikhetsargument för att rättfärdiga att detta är eftersträvansvärt då jag anser att dessa gör att jag på ett rationellt sätt kan argumentera för att jämlikhet mellan dessa två grupper är eftersträvansvärt. Jag vill hävda att min undersökning vilar dels på ett intrinsiskt värde, jämlikhet. Badersten skriver att de intrinsiska värdena är goda oavsett vad de medför eller av dess yttre omständigheter, dess värden är goda på grund av dess egenskaper. Jag vill hävda att jämlikhet är ett värde som i sig är gott och som också för med sig något gott då ett ökat mått av jämlikhet förbättrar situationen för dem som anser sig behandlas ojämlikt. Dels ett extrinsiskt värde (värdet saknar term på svenska), värden som är goda för att det för något gott med sig. I detta fall är möjligheten att prövas som adoptivförälder det extrinsiska värdet. (Badersten kommande:3-4) Det vill säga ett värde som är gott för att det enligt mig uppfattas som något önskvärt och som har till följd att det gynnar jämlikhet.

I min uppsats intar jag alltså en värdeobjektivistisk ansats då jag hävdar att värden finns och att värde jämlikhet är eftersträvansvärt. Jag menar att jämlikhet är ett värde som är gott och alltid bör eftersträvas. (Badersten kommande:9)

På grund av att jämlikhet mellan heterosexuella par och homosexuella par är relativt outforskat område ansåg jag att det var svårt att hitta en lämplig jämlikhetsteoretiker som motsvarade de mina önskade analysens egenskaper för uppsatsen. De flesta jämlikhetsteoretiker exempelvis John Rawls och Amartya Sen talar om ekonomisk jämlikhet och välfärd ur ekonomisk synpunkt. (Rawls 1971, Sen 1996:91-92) Detta är det moderna uttrycket för jämlikhet i det västerländska samhället och jag anser att man tappat många av de grundläggande jämlikhetsargumenten på vägen såsom frihet och rättvisa. David Miller var den jämlikhetsteoretiker som jag fastnade för direkt och som jag ansåg passade bäst in i min teorianalys.

Min analys är teoriprovande då det är Millers teori om de fyra äkta jämlikhetsargumenten som står i fokus och dessa är mitt analysverktyg för att besvara min frågeställning. (Esaiasson mfl 2004:97) Det första jag tar ställning till i min analys är om teorin är ett lämpligt verktyg för att besvara frågan för att sedan följa upp det med att argumentera för att homooptioner är ett lämpligt sätt att föra jämlikhetsarbetet mellan heterosexuella och homosexuella par framåt.

Mitt material bygger på sekundärmaterial då det är redan färdiga teorier som jag prövar. Den korta empiridel som finns bygger även den på sekundärmaterial i form av exempelvis statliga utredningar och FN's barnkonvention. Jag har valt att inte ta upp den allmänna debatten kring homooptioner då jag inte anser att det är intressant för en teoriprovande undersökning. Jag ämnar testa homooptioner som en väg mot jämlikhet och inte väga allmänopinionens för eller emot mot varandra. Undersökningen kan förefalla något subjektiv då jag inte aktivt debatterar för eller emot homooptioner som fenomen, utan istället använder det som verktyg för att främja jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par.

Jag inleder mitt jämlikhetsstycke med att presentera 4 andra jämlikhetsteorier för att ge en bild av alternativa jämlikhetsteorier. Jag tar enbart med mig en av dem, Williams teori till analysen. Men anser att de ändå fyller en viktig funktion då jag visar exempel på andra typer av jämlikhet och att de argument som Miller lägger upp har spår av tidigare teorier kring jämlikhet.

I inledningsskedet av mitt uppsatsarbete hade jag för avsikt att enbart undersöka möjligheten till styvbarnsadoption för homosexuella par som väg emot jämlikhet. Men insåg snabbt att det skulle bli en för snäv analys för ämnet då bristen på empiri är stor. Jag hade förförståelsen att det skulle bli precis tvärt om. Men nu visade det sig som sagt att jag var tvungen att tänka om och det har lett till att när jag talar om adoption i uppsatsen menar jag både starka adoptioner, exempelvis internationella adoptioner, och styvbarnsadoptioner förutom på de ställen där jag uttryckligen säger att jag menar styvbarnsadoptioner.

Det samma gäller för möjligheten till insemination som jag från början inte trodde skulle ta så stort utrymme i uppsatsen. Men jag upptäckte även där i inledningsskedet att detta alternativa sätt till familjebildning inte kunde lämnas ute för att täcka argumentationen på ett enligt mig fullständigt sätt. Sedan den första juli 2005 har lesbiska par rätt till assisterad befruktning på landstingets sjukhus. Min argumentation bygger på tiden innan den första juli då min uppsats var klar till 85 % när förslaget gick igenom.

Jag har lagt upp min uppsats på så vis att jag först presenterar jämlikhetsbegreppet ur olika vinklar från olika teoretiker för att ge dels en historisk bild av hur jämlikhet argumenterats för, dels för att visa att jag uppmärksammat andra former av jämlikhet. Jag fortsätter sen med att presentera grunderna i David Millers jämlikhetsteori. De fyra jämlikhetsargumenten som är mitt analysverktyg presentas i korthet av Sven Ove Hansson, som introducerar Millers stycke i antologin *Idéer om jämlikhet*. Jämlikhetsstycket följs av en ren empiridel. Jag presenterar där några för uppsatsens fortsättning viktiga tankar kring homosexualitet som följs av en beskrivning av vad partnerskapslagen, insemination och adoption innebär. Detta är ett stycke som jag inte fördjupar mig i utan använder det i min analys istället.

Detta följs av den egentliga analysen som är indelad efter de fyra jämlikhetsargumenten. Jag väljer att analysera varje argument för sig för att undvika förvirring.

Dessa fyra delar följs av en sammanfattning och avslutande slutsats med tankar kring fortsatt forskning på området.

2 Jämlikhet

Jämlikhetsarbetet har främst drivits av de grupper som anser sig vara företrädare för de som är sämre ställda, av ett sämre samhällsskick. (Hansson 1996:9) Men ser jämlikheten olika ut beroende på vilket avseende man ämnar sträva efter jämlikhet? Jag vill hävda att man kan se många olika typer av jämlikhet, jämlikhet mellan kön, jämlikhet mellan samhällsklasser och jämlikhet inför något ex inför lagen eller politisk jämlikhet. Jag kommer nedan presentera olika teorier kring jämlikhet av ett par olika jämlikhetsteoretiker.

2.1 Numerär jämlikhet

Jämlikhet har funnits på den politiska dagordningen sedan det antika Atens tid. Aristoteles menade då att demokratins idé vilar på en politisk frihets- och jämlikhetsidé. Jämlikhetsidén grundar sig i en fråga om hur den ”numerära” jämlikheten kan säkras och om detta säger Aristoteles som följer: (Malnes & Midgaard 1993:61)

”Jämlikhet är ju att de medellösa inte härskar mer än de välbärgade eller ensamma har all kontroll, utan att alla bestämmer på lika villkor efter lika antal...” (s 389, 391)

Detta citat speglar den majoritetsdemokrati som Aristoteles beskriver och där han också menar att majoritetsdiktatur kan uppstå då de fattiga var i majoritet då han levde, och lämnar därför medelklassen som en garanti för att det inte slår över till någon av klassernas fördel. (Malnes, Midgaard 1993:61) Aristoteles presenterar här ovan det som i min mening är jämlikhet i politiskt deltagande, det vill säga alla samhällsgruppers möjlighet att delta i eller påverka det politiska livet.

2.2 Frihet och jämlikhet

I modern tid blev omvärlden bekant med begreppen frihet och jämlikhet genom den franska revolutionen. Jean- Jaques Rousseaus uttalande om ”största möjliga

goda” ansågs borde vara målet vid varje lagstiftning. Det ”största möjliga goda” i kombination med frihet och jämlikhet blev slagord i den franska revolutionen. 1789 antog den franska nationalförsamlingen deklARATIONEN om mänskliga rättigheter som inleds som följer: ”Människorna föds och dör fria och lika i rättigheter”. Det var också detta som det stred för i jämlikhetsarbetet under hela franska revolutionen. (Hansson 1996:9)

2.3 Materiell och intellektuell jämlikhet

En annan typ av jämlikhet presenterar den franske statsvetaren Alexis de Tocqueville. Han vistades under mitten av 1800-talet i Amerika och fascinerades av Amerikas, i hans ögon, långt gångna jämlikhet. Han menade att jämlikheten syntes i alla delar av det amerikanska samhällslivet och av detta syntes för det första en tydlig materiell jämlikhet, som grundade sig i bestämmelser om att arvska fördelas lika mellan alla barn. Denna bestämmelse medförde att stora jordegendomar delades upp i mindre och storgodsens tid var snart ett minne blott. Det andra jämlikhetsspåret som Tocqueville såg var den intellektuella jämlikheten som grundar sig i landets ekonomiska förhållanden, där skolutbildningen var tillgänglig för alla. (Malnes och Midgaard 1993:207)

Tocqueville visar här prov på två andra typer av jämlikhet, materiell och intellektuell jämlikhet. Tocqueville menar att dessa två typer av social utjämning leder till en ökad individualism i ett samhälle. Men han utesluter inte heller möjligheten för att jämlikhet skulle leda till likgiltighet och isolering. Lösningen för att stävja liknande tendenser är att ge medborgarna så stor chans som möjligt att utöva sina politiska rättigheter. (Malnes och Midgaard 1993:217)

2.4 Jämlikhet för att vi alla är människor

Bernard Williams presenterar en tankegång kring jämlikhet som grundar sig i två påståenden. Det första att människor *är* jämlika och för det andra att människor *borde* vara jämlika. Med detta menar Williams att det faktiska påståendet att människor är jämlika måste det finnas något som säger att vi inte är jämlika. Williams menar att det finns ojämlikheter mellan människor i fråga om intelligens eller fysisk styrka, men det finns också en likhet människor emellan, och det är att vi är just människor och därför jämlika. (Williams 1997:465)

Williams vill vidare påpeka att vi inte ska söka särskilda områden som vi ska vara jämlika inför, utan snarare påminna oss själva om att vi alla är människor. Nu uppstår ju problematiken med jämlikhetens egentliga innebörd om det endast innebär att vi ska ta i beaktande att vi alla är människor och därmed jämlika. Mot denna kritik försvarar sig Williams genom att hävda att även om det råder jämlikhet mellan människor just för att vi är människor så förlorar inte

jämlikheten sin innebörd då varje jämlikhetsproblem är unikt och varje människa likaså och därför bör vi inte behandlas jämlikt alltid. Därför bör det finnas någon principiell olikhet som leder till både jämlikhet och ojämlikhet. (Williams 1997:466) Den andra aspekten av jämlikhet, att vi bör vara jämlika, har sina rötter i jämlikhet i förmåga. Williams menar också att jämlikhet i förmåga är den enda typen av jämlikhet som är praktisk genomförbar. (Williams 1997:475) Vilka förmågor som Williams syftar på klargör han inte men jag väljer själv att tolka förmåga/ förmågor i generell mening. Det vill säga att det ska finnas någon form av lika möjligheter att uppnå något för en själv önskvärt. Dessa förmågor anser jag kan vara egenskaper hos dig själv eller av samhället skapade förmågor eller möjligheter.

2.5 Jämlikhet enligt David Miller

2.5.1 Kvasijämlikhet och verkligt jämlikhetsinriktad jämlikhet

När Miller talar om jämlikhet skiljer han mellan verkligt jämlikhetsinriktade argument och argument som bara i förbigående främjar jämlikhet. De argument som bara i förbigående främjar jämlikhet kallar Miller för "kvasijämlikhetsinriktade". (Miller 1996:19)

De kvasijämlikhetsinriktade argumenten delas in i ett par undergrupper. Den första, de "utilitaristiska" argumenten strävar efter att maximera det önskvärda, det lämpligaste sättet är att fördela något annat önskvärt jämlikt. Miller exemplifierar denna argumentstyp på följande sätt:

"[...] en klassisk utilitarist kan hävda att hans slutmål är uppkomsten av maximal lycka och att det effektivaste sättet att åstadkomma detta är en jämlik välståndsfördelning hos befolkningen i fråga [...]" (Miller 1996:19) För att klargöra det Miller menar med de utilitaristiska jämlikhetsargumenten säger han att de utilitaristiska jämlikhetsargumenten endast tillfälligtvis värdesätter jämlikhet, att jämlikhet är något man väljer under väldigt speciella förhållanden när villkoren (a) och (b) är uppfyllda. (Miller 1996:19)

Den andra typen av jämlikhetsargument, de verkligt jämlikhetsinriktade argumenten är "rättighetsargumenten". Denna typ av argument hävdar att alla är berättigade till ett visst villkor, och när det specifika kravet har tillgodosetts blir det uppenbart att alla är lika i och med att alla har erhållit det specifika villkoret. Exempel på denna typ av argument är Deklarationen om mänskliga rättigheter, där det sägs att varje människa har rätt till mat och bostad. Här vill Miller göra en uppmärksam på att villkoret i vissa fall kräver en jämlik fördelning av nyttigheter och i andra fall inte. (Miller 1996:20) Det viktiga med denna rättighetsjämlikhet är att villkoret uppfylls och att det sedan leder till resultatjämlikhet är enligt Miller en ren tillfällighet. (Miller 1996:20)

Det här lägger enligt Miller grunden för undersökning av de äkta jämlikhetsargumenten. De utilitaristiska jämlikhetsargumenten värdesätter jämlikhet som en av omständigheterna beroende metod för att nyttomaximera en annan nytthet. Och rättighetsargumenten värdesätter jämlikhet som en av omständigheterna beroende metod för att uppnå att alla garanteras ett visst villkor. Äkta jämlikhetsargument föredrar jämlikhet även när allas position kunde förbättras i olika avseenden genom att tillåta ojämlikhet i andra avseenden. Sådana argument ska enligt Miller visa vad som är värdefullt med vissa relationer människor emellan. Utan denna inställning till jämlikhet kan jämlikhetssträvanden enligt Miller bli absurda eller framstå som uttryck för en livsinställning som framstår som missunnsam. (Miller 1996:22)

2.5.2 Proceduriell och resultatnriktad jämlikhet

I sitt försök att rättfärdiga jämlikhet skiljer Miller mellan två typer av jämlikhet, *proceduriell* jämlikhet och *resultatnriktad* jämlikhet. Den proceduriella jämlikheten innebär att människor behandlas lika efter redan uppsatta kriterier, utan att behandlingen i sig ska leda till någon form av jämlikhet. Det är själva behandlingen i sig som här står i fokus, att man initialt behandlas lika och utgången inte har med jämlikhet att göra. Två av de vanligaste varianterna av proceduriell jämlikhet är likhet inför lagen och lika möjligheter. (Miller 1996:18) Man kan här se spår av både de franska revolutionärernas jämlikhetstankar i fråga om likabehandling inför något, eller alla människors lika rättigheter samt spår av Williams likhet i förmåga om Millers sätt att resonera kring den proceduriella jämlikheten.

Resultatjämlikhet innebär däremot motsatsen att resultatet av en handling som inte måste vara av jämlikhetskaraktär ska leda fram till en situation där människor är märkbart lika i olika avseenden. Exempel på denna typ är rikedom, lika status och lika makt. (Miller 1996:18) Även här ser man spår från tidigare nämnda jämlikhetstänkarens teorier som Tocquevilles materiella jämlikhet.

2.5.3 Millers strävan efter jämlikhet

Miller ställer sig själv frågan varför jämlikhet skulle vara eftersträvansvärt då det egentligen innebär att man jämnar ut skillnader, att man slätar ut oregelbundenheter och egendomligheter. Han tar här upp ett exempel som lyder:

”Trots att jag av estetiska skäl kan bestämma mig för att klippa mina rosenbuskar jämnhöga eller putsa mina vinglas till samma lyster, skulle det i bästa fall vara perverst och i värsta fall omoraliskt att behandla människor på samma sätt.” (Miller 1996:17)

Miller menar att detta resonemang skulle göra att strävan efter jämlikhet har två syften, antingen att slutmålet är någon eller några andra värderingar som

påminner om eller förväxlat med jämlikhet, eller också så innebär strävan efter jämlikhet att våra samhällen har mål som vid en ytlig undersökning verkar vara omänskliga då strävan efter absolut jämlikhet följs av ett samhälle som inte tillåter olikheter. (Miller 1996:17)

Detta resonemang anser jag vara cyniskt då jämlikhet enligt mig i första hand handlar om en lika behandling av samhällets medborgare utifrån varje individs situation. Men visst har Miller en poäng i att jämlikheten syftar till att radera ut skillnader och olikheter människor emellan. Sedan är det upp till varje jämlikhetskämpe att klargöra vad för skillnader eller olikheter man vill radera ut. Jag ämnar ju påvisa att ökad proceduriell jämlikhet mellan heterosexuella par och homosexuella par leder till jämlikhet.

Men det viktigaste som Miller vill framhålla är att vi måste reda ut vad det är man vill uppnå med att sträva efter något i jämlikhetens namn och man måste påvisa att jämlikheten har ett värde som kan skiljas från sina vapendragare frihet och rättvisa. Miller påpekar även, liksom Hansson att jämlikheten likväl kan vara ett instrument för att uppnå ett mål som ett eget mål i sig. (Miller 1996:18)

Men oavsett om man söker sträva efter proceduriell eller resultatjämlikhet måste man kunna argumentera för att den ena eller andra formen är önskvärd. Miller argumenterar för jämlikhet med hjälp av fyra ”äkta jämlikhetsargument”, *distributiv rättvisa*, *självaktning*, *respekt för människor* och *broderskap*. Med dessa vill Miller hävda att jämlikhet har ett egenvärde. (Hansson 1996:13-16) Hansson beskriver dessa fyra argument som följer:

Distributiv rättvisa, handlar om fördelningen efter behov som främst tillämpas på grundläggande samhällliga nyttigheter eller tjänster såsom exempelvis sjukvård. En fördelning av en sådan nyttighet leder till en jämlikfördelning enligt Miller. (Hansson 1996:13)

Självaktningsargumentet bygger på att en persons bild av sig själv till stor del beror på hur man jämför sig med andra. Att uppleva sig själv vara sämre behandlad än andra kan leda till en sämre självaktning. (Hansson 1996:13)

Det tredje jämlikhetsargumentet, respekt för människor, syftar till människans moral och att vi ska behandla alla med respekt, som därför enligt Miller kan leda till jämlikhet. (Hansson 1996:14)

Det fjärde och sista argumentet för jämlikhet, broderskap, grundar sig i familjetanken. Miller vill här att man ska jämföra samhället med sin familj och de band man känner gentemot denna. Han menar inte enligt Hansson att samhället kan bli som en enda stor familj, utan att det snarare är tanken att man hjälper varandra inom familjen på grund av känslan av att höra ihop och att fördelningen inom familjen görs till allas fördel. Att se samhället på detta sätt skulle enligt Miller leda till ökad jämlikhet i samhället. (Hansson 1996:14-15) Jag kommer att lämna dessa fyra jämlikhetsargument i resten av detta presentationsstycke av jämlikhet. För att återkomma till dem i den bredare analysen där de blir mina huvudsakliga analysverktyg.

3 Varför jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par är eftersträvansvärt

Hansson presenterar i sin inledning till antologin *Idéer om jämlikhet* en teori om jämlikhetens egenvärde. Han menar att en person som eftersträvar jämlikhet men som menar att jämlikheten inte har ett egenvärde strävar efter en *instrumentell* jämlikhet. Det vill säga att jämlikheten är en väg att uppnå något annat. En person som däremot strävar efter jämlikhet där jämlikheten har ett egenvärde kallas för en *strikt* jämlikhetsanhängare. Gemensamt för de båda grupperna är att de menar att en jämnare fördelning av totala resurser är det eftersträvansvärda och uppskattar förbättringar som alla kan ta del av så länge graden av jämlikhet är oförändrad eller förbättrad. (Hansson 1996:12)

Jag delar upp den initiala argumentationen i två delar. Den första delen besvarar frågan varför paren ska behandlas jämlikt och den andra delen besvarar frågan inom vilket område. Områdesavgränsningen gör jag för att argumentationen ska bli tydlig och jag anser den vara tillräcklig för uppsatsens innehåll.

Miller ställer sig som tidigare skrivits frågan om jämlikhet jämnar- eller till och med suddar ut skillnader och olikheter grupper emellan och om detta är något bra. För att förhindra detta menar Miller att man tydligt måste motivera vad det är man strävar efter i jämlikhetens namn. Vilket värde har alltså strävan efter jämlikhet mellan homosexuella- och heterosexuella par i fråga om adoption? Det första och enligt mig det viktigaste värdet av jämlikhet mellan homosexuella och heterosexuella par hämtar jag från Bernard Williams som jag presenterade tidigare i uppsatsen, att människor *är* lika. Homosexuella par och heterosexuella par är jämlika för att det i båda fallen rör sig om människor som valt att leva tillsammans. Det som gör dem olika är att det är par som i det ena fallet är tvåkönat och i det andra fallet par som är enkönat. Det är alltså att vi är just människor som gör oss jämlika. (Williams 1997:465) Den principiella olikheten är här om man lever med någon av samma kön som lett till att dessa par behandlats ojämnt i förhållande till heterosexuella par.

Vilken typ av jämlikhet anser jag vara det eftersträvansvärda i detta fall? Det finns ojämligheter paren emellan, som kan grunda sig i lagar och andra förordningar, och även självupplevda, individuella ojämligheter och det är just jämlikhet inför lagar och förordningar som jag anser vara eftersträvansvärt och i det här fallet möjligheten att prövas som adoptivföräldrar.

Jämlikhet inför lagar och förordningar kallar Miller för *rättighetsargument* och de tillhör de äkta jämlikhetsargumenten. Argumentationen för rättighetsargumentationen tar sig i detta fall uttryck i form av ett påstående, *alla*

människor ska ha rätt att prövas som adoptivföräldrar. Det är sedan upp till utredarna om den sökande är lämplig som förälder. Miller skriver att rättighetsargumenten värdesätter jämlikhet som en av omständigheterna beroende metod för att uppnå att alla garanteras ett visst villkor. Metoden i detta fall är prövning som adoptionsförälder och villkoret är att alla ska kunna prövas. (Miller 1996:22)

För att rättfärdiga denna strävan efter jämlikhet mellan homosexuella- och heterosexuella par i fråga om adoption hänvisar jag återigen till Miller. Han hävdar att det finns två typer av jämlikhet, *proceduriell* och *resultatinriktad* jämlikhet, som jag beskrivit tidigare. I detta fall vill jag hävda att det rör sig om proceduriell jämlikhet som eftersträvas då målet är att homosexuella och heterosexuella par ska behandlas lika i möjligheten att bli förälder men att utgången inte behöver betyda att de godkänns som adoptivföräldrar. Huruvida de godkänns som föräldrar är för mig inte en indikation på jämlikhet så länge processen av en prövning går till på samma sätt oavsett om det rör sig om heterosexuella sökande eller homosexuella sökande.

Jag har nu gjort en första argumentation varför jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par är eftersträvansvärt. Mina två huvudargument hämtar jag från Williams och Miller. Williams bidrar med argumentet att människor i grunden är jämlika för att vi är just människor och Miller bidrar med argumentet att jämlikhet inför lag och förordning är eftersträvansvärt.

4 Homosexualitet, partnerskap och möjligheten för homosexuella par att bli föräldrar

4.1 Homosexualitet

Många har sagt mycket om homosexualitet genom åren. Jag ämnar inte redogöra varför man lever som homosexuell, utan vill i detta avsnitt ge en bild av hur homosexualitet har och kan beskrivas, och därigenom söka ge en bild av hur homosexuella och homosexualitet uppfattats och varför lagen om homooptioner inte trädde i kraft före 2002.

Teorierna om varför en människa blir/är homosexuell är många. De går från biologisk könsutveckling där man redogör ett resonemang med utgångspunkt i tre stadier i fosterstadiet (Hedenrud 1992:7), som jag inte kommer gå vidare in på för det är inte relevant för min studie, till psykologins behaviorism. (Hedenrud 1992:23)

Behavioristernas syn på homosexualitet grundar sig i teorin om att det är en inlärd företeelse med samband i det tidiga sexuella beteende i form av bestraffning eller förstärkning eller sexuella tankar, fantasier eller känslor. (Hedenrud 1992:23)

Sociologen förklarar istället begreppet homosexualitet med att den homosexuelle har en stabil erotisk attraktion till det egna könet och själv identifierar sig som homosexuell. Många sociologer ifrågasätter dock detta med att homosexualitet skulle vara ett personlighetsdrag hos någon och vill istället lägga tonvikten vid vilka omständigheter i varje samhälle som gör att man väljer att kalla sig homosexuell. (Hedenrud 1992:45)

Jag vill här framhålla att jag har den sociologiska utgångspunkten i min uppsats, att det är den egna individen som ”märker” sig själv. Jag ska som sagt inte genomföra en studie av detta, men vill påpeka att jag utgår från att levnadssättet är självvalt.

I Sverige var homosexuella handlingar kriminella fram till 1944. Man kunde dömas till upp till 2 års straffarbete och lagen gällde endast för män. Man antog helt enkelt att homosexuella kvinnor inte fanns. Det dröjde några år efter avkriminaliseringen innan homosexuella började organisera sig för att förbättra sina rättigheter och sin status i samhället. Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) startades 1950 som en följd av bildandet av motsvarande organisation i Danmark 1948. (Internet 6)

Då avkriminaliseringen skedde så var homosexualitet och homosexuella långt ifrån jämlika med heterosexuella. Istället för att homosexuella handlingar var kriminella räknades de nu som sjukdomar och en läkare kunde ställa den mentala sjukdomsdiagnosen homosexuell. 1970- talet medförde en stor sexuell frigörelsevåg som inte bara kom att omfatta heterosexuella utan även homosexuella och homo- kulturen. 1979 tog Socialstyrelsen bort homosexualitet från sin lista över svenska sjukdomar. Åren mellan 1978 och 1984 gjordes en omfattande utredning kring homosexualitet som fick namnet "Homosexutredningen- Homosexuella och samhället". I den kom man fram till att homosexualitet helt enkelt innebär att man kan älska någon av sitt eget kön och inte någon av det motsatta. (SOU 1984:63)

Det är från denna utredning och Socialstyrelsens val att ta bort homosexualitet som sjukdom som min uppsats tar utgångspunkt. Det är nu som arbetet för jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par tar vid och nästa steg var partnerskapslagen och sedermera möjligheten att provas som adoptivföräldrar för homosexuella par är ett mycket viktigt led i denna utveckling.

4.2 Partnerskapslagen

I utredningen som kom 1984 avvisade man tanken på att homosexuella skulle få ingå äktenskap med hänvisning till att den samhälleliga uppfattningen om äktenskap var en institution skapad för en förening mellan en man och kvinna. Men man lade också fram ett alternativ till äktenskapet, en registrering av sitt förhållande. (SOU 2001:10:75) Denna typ av registrering skulle föra med sig att en registrering gjordes på samma rättsliga grund som ett äktenskap. Men även denna tanke avvisades med hänvisning till specialbehandling av homosexuella skulle leda till fler fördomar. (SOU 2001:10:75)

1991 tillsattes av regeringen en ny kommitté för att utreda ett eventuellt införande av partnerskapslagen. Man föreslog i sitt betänkande 1993:98 att man skulle införa en lag för registrering av partnerskap samt en lag för sammanboende par av samma kön. Ändringar i äktenskapsbalken och brottsbalken föreslogs också som skulle ligga till fördel för de homosexuella. Lagutskottet lade sedan fram sitt förslag till riksdagen om lagändring som byggde på kommitténs betänkande, och lagen antogs av riksdagen 1994:117, och trädde i kraft 1 januari 1995.(SOU 2001:10:76) Jag vill understryka att sambolagen inte trädde i kraft utan lagändringen gäller endast partnerskaps registreringen.

Lagen om registrerat partnerskap ligger under partnerskapsbalken och gör det möjligt för två personer av samma kön att registrera sitt partnerskap genom en handling som i princip motsvaras av en borgerlig vigsel. Även om lagen inte ställer krav på sexuell läggning är den avsedd för homosexuella par. (SOU 2001:10:77)

Vad innebär då denna lagändring för de homosexuella paren? Ja, rättsligt ska ett registrerat partnerskap behandlas på samma vis om ett äktenskap det vill säga att äktenskapsbalkens regler för giftorätt, bodelning, ömsesidig försörjningsplikt,

inbördes arvsrätt och regler om namn är tillämpliga på partnerskapet. (3 kap. 1§ partnerskapslagen)

Juridiskt sett ses homosexuella och heterosexuella par som jämlikar sedan 1995. 2004 ingick totalt 567 homosexuella par partnerskap, varav 285 par var män och 282 kvinnor.¹ Trots en relativt långt gånget jämlikhetsarbete mellan heterosexuella och homosexuella par finns det många i Sverige idag som vill att äktenskapslagen ska vara könsneutral och ett sådant lagförslag har inkommit till riksdagens lagutskott. Motståndarna till detta förslag är många. Den 8 september 2004 inkom en lista med 40 000 namnunderskrifter som vänder sig emot förslaget om könsneutral äktenskapslagstiftning. (Björk Blomquist mfl 2004)

Men desto fler svenskar är positivt inställda till homoäktenskap. I en undersökning gjord av EOS Gallup Europe är 70 procent av svenskarna positivt inställda till homoäktenskap. (Björk Blomquist mfl 2004) Av de svenska riksdagspartierna är alla utom kristdemokraterna positiva till partnerskap. (Internet 8)

Från 1995 har alltså homosexuella par möjlighet att ingå partnerskap, ett äktenskap för homosexuella som i princip behandlas på samma sätt som ett äktenskap ur rättslig synpunkt. Men är möjligheterna för heterosexuella par och homosexuella par att bli föräldrar desamma i och med att partnerskapslagen trädde i kraft?

4.3 Möjligheten för homosexuella par att bli föräldrar

Möjligheten att hjälpa ofrivilligt barnlösa heterosexuella par har funnits sedan länge.

Men möjligheten för homosexuella par att bli föräldrar är i dagsläget fortfarande mycket begränsat. Möjligheten för homosexuella par att på "naturlig" väg bli föräldrar är ju på grund av valet av partner svår. Det finns ett antal alternativa sätt och jag beskriver dem här på följande sidor.

4.3.1 Insemination

1981 startades den utredning som ligger till grund för inseminationslagen som trädde i kraft 1985. Sverige var då det första landet i världen som lagstiftade om givarinseminationer. Lagen var dock, och är fortfarande kontroversiell då den saknar anonymitetsskydd för spermagivaren. (SOU 2001:10:168) Detta har gjorts på konstgjord väg antingen genom insemination eller befruktning utanför

¹ George Svéd, Kanslichef/Administrative Director
Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) 9 maj 2005

kroppen. Man benämner idag de båda verksamheterna under uttrycket *assisterad befruktning* (SOU 2001:10:167)

Den assisterade befruktningen kan gå till på en rad olika vis, makeinsemination, givarinsemination, donatorinsemination eller provrörsbefruktning. Vilka metoder har då homosexuella par tillgång till?

I 2§ inseminationslagen står det att insemination endast får utföras på kvinnor som är gifta eller lever i ett äktenskapsliknande förhållande med en man. Alltså är insemination på ensamstående eller kvinnor som lever i ett lesbiskt förhållande inte tillåten. Motivationen att här särskilja partnerskapet från äktenskapet är att barn behöver en faders- och modersgestalt för att utvecklas som utredningen kallar det ”mest gynnsamt”. (SOU 2001:10:168) Innan en insemination genomförs måste den aktuella läkaren göra en lämplighetsbedömning av de blivande föräldrarna liknande den som görs av blivande adoptivföräldrar, för att försäkra sig om att barnet ska få en god uppväxt. (SOU 2001:10:169)

Make- och givarinsemination är alltså inte ett aktuellt sätt för homosexuella par att bli föräldrar på i Sverige. Istället väljer många lesbiska par att åka till Danmark eller Finland för att bli gravida. Lotta Andreasson som jobbar som barnmorska på Mödravårdcentralen Mama Mia i Stockolm, som särskilt tar emot gravida lesbiska par, säger att av de 60 par som gått hos dem har 50 stycken blivit gravida i antingen Danmark eller Finland. (Andreasson 7 maj 2005)

Men den privata inseminationen utförs av såväl hetero- som homosexuella par. Detta sätt att bli gravida blir allt vanligare för homosexuella par. Statistiska centralbyrån har för SOU 2001:10:s räkning genomfört en enkät som bland annat tar upp hur barn i homosexuella familjer kommit till. Denna visar att åren 1981-1986 hade 2 av 114 barn kommit till genom privat insemination. Åren 1987- 1993 kom 30 av 159 barn till på samma sätt och åren 1994- 1999 kom hela 58 av 99 barn till genom privat insemination.² Kommittén skriver att spermagivaren vid privat insemination varierar. Det kan vara en god vän eller bekant till mamman, som antingen väljer att som rättslig far ta del av barnets uppväxt eller så bidrar denne endast med sperma. En tredje variant är att givaren har viss kontakt med barnet som bekant till familjen men inte tar på sig det rättsliga faderskapet. Den privata inseminationen omfattas inte av inseminationslagens bestämmelser eftersom den inte är kontrollerbar. (SOU 2001:10:175-76) Även här är alla riksdagspartier utom kristdemokraterna positiva eller beredda att se över en ändring av inseminationslagen till de homosexuellas fördel. (Internet 8)

4.3.2 Adoption

Homosexuella par har sedan 2003 rätt att prövas som adoptivföräldrar på lika villkor som heterosexuella par. Detta är alltså i lagens mening den enda möjligheten för homosexuella par att skaffa barn tillsammans. (Internet 1)

² Siffrorna bygger enbart på de svarandes (700 st) förhållanden och visar därför inte hur många barn som kommit till totalt i homosexuella familjebildningar.

Det finns en rad bestämmelser för vem som kan prövas som adoptivförälder. I kapitel 4 föräldrabalken står det att huvudregeln för den som vill adoptera ett barn ska ha fyllt 25 år. Om ett par ska ges möjligheten att prövas som adoptivföräldrar krävs det att de är äkta makar eller registrerade partners. (Lindblad 2004:175) Dessa bestämmelser gäller för adoption av barn som ingen av makarna/partnerna har anknytning till, så kallad stark adoption, och adoptionen genomförs då vanligtvis gemensamt, detta är oftast internationella adoptioner som genomförs genom auktoriserade adoptionsförmedlingar. En annan möjlighet finns då en gift person kan ansöka om att få adoptera makens eller makans barn, en så kallad styvbarnsadoption eller närståendeadoption. Denna adoptionsform kräver att de övriga ovanstående kraven är uppfyllda. (SOU 2003:49:85) Sammanboende par får varken adoptera gemensamt eller styvbarnsadoptera den andres barn. (SOU 2003:49:85)

Lotta Andreasson på MamaMia mödravård i Stockholm säger att attityden bland homosexuella par att skaffa barn via insemination antingen privat eller i Danmark eller Finland har blivit mer positiv sedan adoptionslagen trädde i kraft då den icke biologiske föräldern även nu kan bli juridisk förälder. Andreasson menar att känslan av att vara en ”riktig” familj även i samhällets ögon är viktigare än vad man tror. (Andreasson 7/5 2005)

I socialtjänstlagen står det att adoptionen ska genomföras till barnets bästa och får inte ske i syfte att kringgå lagar som exempelvis förmånligare arvsskattsregler eller för att kringgå gällande bestämmelser om invandring. Det är socialtjänsten i varje kommun som avgör om de blivande adoptivföräldrarna är lämpliga eller inte. Man gör därför en lämplighetsutredning där kunskaper om barn och deras behov är avgörande. En sådan utredning utförs både vid starka adoptioner och styvbarns- eller närståendeadoptioner. (Internet 1)

Vid en styvbarnsadoption finns det en del andra aspekter som socialtjänsten ska ta hänsyn till. Är barnet över 12 år ska barnet normalt sett samtycka till adoptionen och om samtycke inte krävs ska socialtjänsten ta barnets åsikter i beaktande. Det åligger alltså på socialtjänsten att försöka klargöra barnets inställning till en eventuell styvbarnsadoption. Den biologiska förälder som har vårdnaden om barnet ska lämna sitt samtycke till adoptionen och den andra biologiska föräldern ska om möjligt höras om sin inställning till adoptionen. (SOU 2003:49:85)

Adoptanten ska ha uppfostrat barnet, eller vilja uppfostra barnet eller så kan det personliga bandet mellan adoptanten och barnet vara skäl till adoptionen.

Det slutgiltiga adoptionsbeslutet fattas av den allmänna domstol eller tingsrätt inom den domsaga som adoptanten tillhör. Domstolen prövar socialtjänstens utredning och beslutar utifrån denna om den sökande är lämplig förälder. (SOU 2003:49:85)

4.4 Etiska perspektiv på adoption

Frank Lindblad skriver i sin bok *Adoption* att den grundläggande etiska frågan kring internationella adoptioner gäller om det över huvudtaget kan vara etiskt berättigat att flytta ett barn från sina biologiska föräldrar, sitt kulturella och geografiska ursprung till ett nytt land och nya föräldrar? Utan att svara på frågan blir följdfrågan om internationellt adopterade barn utsätts för onaturligt stora existentiella problem? (Lindblad 2004:179) Lindblad svarar inte själv på dessa frågor men jag kommer göra ett försök. Från egen erfarenhet är detta högst individuellt. Det finns mycket som talar för att internationellt adopterade barn kan få svårare i tankarna kring sin egen existens, men jag vill hävda att internationellt adopterade barn kan löpa lika stor risk för detta som biologiska barn. Detta är en egen slutsats som jag dragit av egen erfarenhet som adopterad och jag anser att det är lämpligt svar på Lindblads frågeställningar.

Lindblad presenterar vidare ett forskningsetiskt problem som han stötte på under det år han skrev sin bok. Är det forskningsetiskt positivt att presentera resultat som kan innebära negativa resultat för den berörda gruppen? I detta fall internationellt adopterade barn. Lindblad svarar att det är negativt för den berörda gruppen, men hur den påverkas är svårare att svara på.

Det etiska problem som kan väckas kring en homosexuell närståendeadoption är om det sätter barnet i en utsatt situation med ett föräldrapar som inte tillhör normen? Med hänvisning till det Lindblad skriver om negativa forskningsresultat vill jag hävda att om detta stämmer så talar forskningen kring barn i homosexuella familjer i Sverige för att de inte påverkas negativt i sin uppväxt på grund av föräldrarnas sexuella läggning. (SOU 2001:10:15)

Lindblad skriver inte om nationella eller styvbarnsadoptioner, men som jag sa, anser jag att de tankar som kan väckas i fråga om existens hos internationellt adopterade barn, bör inte väckas vid en styvbarnsadoption eller närståendeadoption då barnet inte tagits från en familj till en annan utan har levt med sina föräldrar, både styvföräldrar och biologiska föräldrar i sin närhet.³ Men oavsett vilka tankar som väcks eller inte väcks vill jag återigen understryka att jag anser att de är högst individuella från barn till barn.

4.5 Barnets bästa

I debatten kring homooptioner talar motståndarna om att man måste se till barnens bästa. Men vad är då barnets bästa? Vad som är barnets bästa kan inte jag avgöra, utan jag kommer utgå från FN's konvention om barns rättigheter (Barnkonventionen) för att ge en allmän bild av vad som anses vara det bästa för barnet. Jag kommer inte använda denna del för att argumentera för eller emot homooptioner, utan istället ge en bild av vad som anses vara en lämplig

³ Här avser jag endast partnerskaps adoption, då den biologiska föräldern enligt SOU 2001:10 är med under adoptionsprocessen och lämnar sitt medgivande till adoptionen. Jag gör antagandet av detta uttalande att barnen är medvetna om sitt biologiska ursprung.

levnadsstandard för barn i största allmänhet och senare i analysen tillämpa barnkonventionen i min argumentation.

Barnkonventionen antogs av FN's generalförsamling 1989 och syftar till att skydda barn i hela världen. Länder som skrivit under den har som skyldighet att se till att den förverkligas. Definitionen av barn utgörs av alla världsmedborgare under 18 år. (Internet 2) Barnkonventionen innehåller 54 artiklar, där 41 av dem är rena sakartiklar. Av de 41 sakartiklarna finns det 4 så kallade grundprinciper och det är artiklarna 2, 3, 6 och 12 och när man läser hela konventionen ska man läsa de övriga artiklarna med dessa fyra grundprinciper som utgångspunkt. Barnkonventionen gäller i alla länder som har ratificerat den. (Internet 2)

Artikel 2 fastslår att alla barn har lika rättigheter och är lika mycket värda och inte får diskrimineras. Artikel 3 fastslår att det är barnets bästa som ska tillgodoses i alla frågor och åtgärder som rör barnet. Uttrycket "barnets bästa" är konventionens grundpelare och det mest omdiskuterade begreppet i konventionen. Men man understryker att vad som anses vara barnets bästa skiljer sig från fall till fall. (Internet 2) Artikel 6 handlar om barnets rätt att överleva och utvecklas såväl psykiskt som fysiskt, som andligt och moraliskt. Artikel 12 behandlar barnets rätt att uttrycka sina åsikter och att få dem att tas i beaktande vid beslut som rör barnet. Barnets mognad och ålder ska ta hänsyn till vid beaktandet av barnets åsikt. (Internet 1)

I artikel 21, den artikel i Barnkonventionen som behandlar adoption, skriver FN att internationella adoptioner ska ses som ett andrahandsalternativ till nationella adoptioner, man skriver :

(b) erkänna att internationell adoption kan övervägas som en alternativ form av omvårdnad om barnet, om barnet inte kan placeras i en fosterfamilj eller adoptivfamilj eller inte kan tas om hand på lämpligt sätt i sitt hemland;

(c) säkerställa att det barn som berörs av internationell adoption åtnjuter garantier och normer som motsvarar dem som gäller vid nationell adoption; (Internet 3)

Jag tolkar detta som att nationella adoptioner är att föredra framför internationella adoptioner enligt FN. Detta talar enligt mig för att nationella homooptioner inte utesluts av FN. Även artikel 2 talar för att nationell homooption om den genomförts ska skyddas av konventionen:

1. Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt. (Internet 3)

Sverige ratificerade den redan 1990, men det tog ändå nästan 13 år innan homosexuella gavs tillstånd att prövas som adoptivföräldrar, men det finns

ingenting i barnkonventionen som talar för att homooptioner inte skulle vara till barnens bästa. Jag uppfattar konventionen som att den förespråkar att ett barn ska växa upp med båda sina föräldrar (i detta fall en man och kvinna) i sin närhet men det finns ett flertal artiklar som talar om ” Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet[...]” och detta talar enligt mig för att konventionen inte är främmande för homosexuella par som lämpliga föräldrar så länge de uppfyller övriga krav som ställs på adoptivföräldrar. Men att fastställa vad som är barnets bästa är jättesvårt och väldigt individuellt och har förankring i religiös och politisk ståndpunkt. Men med utgångspunkt i FN's barnkonvention kan jag inte se att denna typ av generella uppfattning om vad som är barnets bästa motsäger att homooptioner skulle vara olämpliga för just barnets bästa.

5 Analys

Jag ska i min analys försöka, med hjälp av David Millers äkta jämlikhetsargument, *distributiv rättvisa*, *självaktning*, *respekt för människor* och broderskap, besvara frågan varför jämlikhet mellan homosexuella och heterosexuella par är eftersträvansvärt och om homooptioner leder till ökad jämlikhet paren emellan. Dessa fyra argument talar för proceduriell jämlikhet då de handlar om hur homosexuella behandlas inför lagen. Jag har tidigare i min uppsats argumenterat för att jämlikhet mellan heterosexuella- och homosexuella par är eftersträvansvärt för att vi är människor och ska behandlas lika på grund av detta.

5.1 Distributiv rättvisa

Den distributiva rättvisan kan enligt Miller ta sig två olika uttryck. Det första är rättvisa som för delning efter behov och den andra rättvisa som fördelning efter förtjänst. (Miller 1996:22)

5.1.1

Detta innebär att man mäter människors behov efter en ”behovsgrad” och därefter fördelas resurserna. Miller hävdar dock att man kan försvara all strävan efter jämlikhet med rättviseargument och menar att detta skulle vara något som är icke önskvärt. Han försvarar sig med resonemanget att rättvisa som fördelning efter behov rättfärdigar jämlikhet i fråga om tillfredsställande av grundläggande behov.(Miller 1996:23-24) Eftersom Miller inte specificerar vilka grundläggande behov han talar om kommer jag använda denna teori i analysen av homooptioner som en möjlighet att tillfredsställa jämlikheten i behovet att alla ska ha möjlighet att prövas som adoptivföräldrar. Min teori som följer är att möjligheten att bli förälder i detta fall är resurserna och den barnlösa föräldern den behövande. Miller menar att de behövande placeras in i en behovsskala och resurserna fördelas därefter. Jag vill i min analys dela in adoptanterna i olika behovsskalor

	Får prövas som adoptivför	Har juridisk rätt till insemi
--	------------------------------------	--

	äldrar	nation i Sverige
Fertila heterosexuella par	Ja	Ja
Fertila homosexuella par	Ja	Nej
Infertila heterosexuella par	Ja	Ja
Infertila homosexuella par	Ja	Nej

Möjligheterna att bli föräldrar för homosexuella par är begränsat i förhållande till heterosexuella par när man utgår från att de inte vill eller kan skaffa barn genom samlag mellan man och kvinna. Då är alltså behovsgraden för att prövas som adoptivföräldrar, om man följer Millers teori, större för homosexuella par. Då deras möjligheter är mindre än för heterosexuella par att bli föräldrar ur både biologisk och juridisk mening.

Denna proceduriella jämlikhet som enligt mig inte kräver resultatet att de blir föräldrar för att jämlikhet ska vara uppnådd. Men Miller motsätter sig detta och hävdar att en fördelning av efter behov kräver ett jämlikt resultat. Jag håller inte alls med i hans resonemang då jag argumenterar för att det är möjligheten att prövas som adoptivföräldrar som avgör. På det planet är jämlikheten uppnådd, och den möjligheten är nödvändig för att möjligheten att bli föräldrar ska vara någorlunda jämlik då inseminationsmöjligheten inte finns för varken fertila eller infertila homosexuella par.

Jag har nu fastställt behovet som finns för homosexuella par att prövas som adoptivföräldrar då inseminationsmöjligheten inte finns. Jag vill också pröva ett annat resonemang och det är att barn som lever med homosexuella föräldrar men där den ena föräldern (den biologiska) räknas som den juridiske föräldern är den behövande och föräldrarnas adoptionsmöjlighet som resursen. Alltså för att tydliggöra, barn som lever med homosexuella föräldrar men som endast har en av dem som sin juridiske förälder står i behov att ha båda som juridisk förälder. Behovet ligger i rättsligt skydd för barnet vid ett eventuellt dödsfall eller skilsmässa, då den icke juridiske föräldern kan mista vårdnaden om sitt barn och barnet fosterhem placeras. (Internet 5)

Jag vill hävda att detta synsätt skapar en dold ojämlikhet som jag i mitt uppsatsarbete upptäckt finns och det är mellan barn till heterosexuella-och homosexuella föräldrar. Barn till heterosexuella föräldrar har ett större skyddsnät när det gäller umgängesrätt vid eventuella skilsmässor, samt att jag anser att de som lever med homosexuella föräldrar inte får ett erkännande för att deras föräldrar faktiskt är det då de saknar ett juridiskt erkännande. Här kan jag än en gång hänvisa till barnkonventionen i min argumentation för att det är

eftersträvansvärt att barn oavsett vilken familjesammansättning de befinner sig i ska ha juridisk rätt till sina föräldrar.

Kristdemokraterna är som sagt det enda svenska riksdagspartiet som är emot homooptioner med hänvisning till att barn har behov av båda sina föräldrar (läs en mamma och pappa), och menar att homooptioner och insemination av lesbiska par stänger möjligheten till föräldrar av två kön ute och detta skulle vara att inte tänka på barnets bästa säger partiledaren Göran Hägglund på partiets hemsida.⁴ Det finns alltså två sidor av vilket behov barn har.

Miller skriver vidare att rättvisa och jämlikhet stundtals kan komma i konflikt med varandra. Så är inte fallet i denna typ av rättvisa. Miller menar att när människor är behövande är det ett rättvisekrav att vi behandlas på så sätt att resultatjämlighet uppnås. Jag menar fortfarande att det i detta fall inte alls är nödvändigt att man uppnår resultatet att alla sökande blir adoptivföräldrar. Men en rättvis behandling, som är varje människas rätt, kan enligt Miller inte bedömas utan att väga in vilket mått av jämlikhet den rättvisa behandlingen är avsedd att skapa eller uppnå. (Miller 1996:24) Här anser jag att Miller talar emot sig själv i sitt resonemang om att distributiv rättvisa i fråga om behov resulterar i resultatjämlighet då mitt resonemang kring homooptionen endast är avsedd att uppnå en rättvis behandling som utan resultatet att alla som söker som adoptivföräldrar godkänns. Jämlikheten är enligt mig uppnådd ändå. Kanske är även denna en form av resultat som Miller hade ansett räcker, men jag tolkar honom som att han skulle anse resultatet att alla blir adoptivföräldrar som det optimala och slutgiltiga resultatet för att behovet skulle vara uppfyllt, och jämlikhet skulle råda.

5.1.2 Fördelning efter förtjänst

Den andra typen av distributiv rättvisa, rättvisa som fördelning efter förtjänst, anser jag vara svårtolkat. Å ena sidan säger Miller att detta resonemang rättfärdigar ojämlikhet i resultat, å andra sidan säger han att människor som anser sig vara förtjänta av mer än andra, inte har några skäl till detta och därför ska resurserna fördelas rättvist. Miller hävdar att graden av förtjänst är godtycklig och att anse att man själv eller någon annan gjort sig förtjänst av något är även det godtyckligt. (Miller 1996:25) För att resonemanget ska vara genomförbart menar Miller att man måste hitta en särskild egenskap E som gör att en människa har gjort sig förtjänt av något. Egenskapens funktion är att den ska stå som grundval för ett förtjänstbaserat krav samtidigt som det själv inte kräver något särskilt grundval. Man måste alltså hitta en förtjänstbaserande egenskap som ligger till grund för det förtjänstbaserande kravet. (Miller 1996:25)

Egenskapen som jag kommer använda mig av i denna analys är möjlighet till fortplantning, det vill säga möjligheten att skaffa barn på egen väg genom samlag mellan man och kvinna. Det finns enligt mig två sätt att se på denna möjlighet.

⁴ Källan hänvisas till kristdemokraternas hemsida. Se Internet 7 i referenslistan.

Den första och från början helt avgörande egenskapen är om man är fertil överhuvudtaget. Och den andra om man lever med en person av samma kön.

Ser man på rutan på föregående sida är gruppen fertila heterosexuella den mest privilegierade gruppen av par när det kommer till fortplantning. De har möjlighet att både insemineras om de skulle vilja det samt adoptera om de vill det. Men är det inte denna grupp som står i minst behov av dessa två alternativ? Jo, jag vill hävda att så är fallet, och därför har de gjort sig mindre förtjänta av möjligheten att adoptera än vad infertila heterosexuella. Dilemmat som man stöter på här är om man anser att fertila homosexuella inte heller står under detta förtjänstkrav. Varför de inte skulle göra det är för att de faktiskt kan bli föräldrar om de frångår sin sexuella läggning och genomför ett samlag med någon av det motsatta könet. Eller insemineras privat eller i utlandet. Detta kan anses vara en något enkel avvägning, men jag vill hävda att den är högst relevant när man gör en normativ bedömning av vem som har gjort sig förtjänt av möjligheten att provas som adoptivförälder.

I detta resonemang kan man också väga in vad man kommit fram till i den forskning som hittills har bedrivits kring barn med homosexuella föräldrar, att dessa barn inte utvecklas annorlunda i fråga om könsutveckling, psykologiskt eller socialt jämfört med barn till heterosexuella föräldrar. (SOU 2001:10:15) Att utvecklingen hos barn till homosexuella föräldrar inte utvecklas annorlunda skulle kunna vara en egenskap hos homosexuella som föräldrar gör att de har gjort sig förtjänta av förtjänstkravet att provas som adoptivföräldrar. Denna typ av moralisk aspekt som är godtycklig måste enligt Miller vila på ett positivt argument för jämlikhet, i detta fall att alla som önskar ska provas som adoptivföräldrar, som visar att människor har gjort sig förtjänta av en resurs men inte lika förtjänta som andra. De som i detta fall skulle ha gjort sig mer förtjänta än andra är alltså infertila homosexuella par eller infertila heterosexuella par. (Miller 1996:26) I detta fall har jag försökt påvisa att man kan anse att vissa pargrupper kan vara mer eller mindre förtjänta av möjligheten att provas som adoptivföräldrar. Även här kan man vända på resonemanget och hävda att barn står i behov av att ha de föräldrar de lever med som sina juridiska föräldrar också. I detta fall rör det precis som i ovanstående stycke barn som lever i en familj med homosexuella föräldrar. Med hänvisning till artikel 2 i FN's barnkonvention skyddar närståendeadoptioner i fall där föräldrarna är homosexuella i första hand barnet. Jag kommer inte fördjupa mig i detta resonemang då jag anser att det blir en upprepning av ovanstående stycke.

5.2 Självaktning

Miller säger själv att självaktingsargumentet för jämlikhet inte har något med ekonomisk jämlikhet att göra. Det är lätt att man i västländer mäter jämlikhet i fråga om ekonomi. Miller refererar här till John Rawls som menar att känslan av att den egenplanerade livsplanen är värd att genomföra och att man kan förmå sig att genomföra den. (Rawls 1971:311-312) Miller hävdar dock att denna

beskrivning är något oklar för att han anser att den döljer i hur hög grad självaktning kan vara beroende av yttre faktorer och hur man uppfattar sin egen situation i förhållande till omgivningens. Miller framlägger sin syn på självaktning på så vis att människor har en bild av sig själva och en egen uppfattning om sin egen prestationsförmåga i allt man företar sig. Om den egna uppfattningen avviker från vad man sedan presterar kan detta leda till att man förlorar i självaktning. Vad detta har med jämlikhet att göra förklarar Miller med att det som förenar dem är för att kunna skapa en självbild jämför man sig med sin omgivning och den samhälleliga normen inom olika områden. Den som uppnår normen får också självaktning. Det finns enligt Miller en särskild typ av självaktning som ger högre status än andra och det är tilldelandet av offentliga rättigheter. (Miller 1996:26- 27)

Miller menar att om ett samhälle ger en viss medborgargrupp en viss typ av rättigheter, rättigheter som på något sätt identifierar medborgarna, så kommer de medborgare som exkluderas från denna rättighet att känna sig förödmjukade och detta leder enligt Miller inte bara till en sänkt självaktning, utan också till att de blir offentligt betecknade som underlägsna. (Miller 1996:27)

Detta har de homosexuella ständigt råkat ut för i modern tid. Homosexualitet togs ju så sent som 1979 bort från socialstyrelsens lista över svenska sjukdomar. Och fram till 1995 fick inte homosexuella par ingå äktenskap, och den förening homosexuella ingår kallas då inte äktenskap, utan partnerskap. Trots att man med partnerskapslagen tar ett kliv närmare jämlikhet mellan homosexuella och heterosexuella par så gör man ändå stor skillnad på de två föreningarna mellan två människor som vill leva tillsammans, men som i realiteten betyder samma sak, genom att inte ge den homosexuella föreningen samma namn som heteronormens. På detta sätt har homosexuella par exkluderats från de offentliga rättigheterna, vilket har gjort dem underlägsna. Statens offentliga utredning 2001:10 fastslår att i och med att homosexuella ”medföräldrar” inte fick prövas som adoptivföräldrar trots att de hade ingått partnerskap kunde och kan påverka allmänhetens attityd till denna typ av familjesammansättning. Kommittén för utredningen föreslår vidare att homosexuella par som ingått partnerskap ska ges samma möjlighet att prövas som adoptivföräldrar till den andre partners barn under samma förutsättningar som par som ingått äktenskap. (Sou 2001:10:19)

Nästan två år senare den 5 juni 2002 gick deras förslag igenom i riksdagen och homosexuella får sedan den 1 februari 2003 prövas som både adoptivföräldrar i starka adoptioner (ex internationell adoption) och närstående adoptioner. (Internet 7)

Jag anser att detta är den viktigaste förändringen som skett i jämlikhetsarbetet mellan homosexuella och heterosexuella par sedan homosexualitet togs bort från socialstyrelsens lista över svenska sjukdomar. Jag menar att detta ger en signal om att de homosexuella ingår i en av de viktigaste normerna i vårt samhälle nu, nämligen den om familjebildning. Fram till dess att prövningstillståndet inte fanns för homosexuella anser jag att deras familjer i den heterosexuella kulturen ansågs vara ”på låtsas” eller inte lika bra. För att tala ur ett barns perspektiv menar kommittén för SOU 2001:10 att barn som lever med homosexuella föräldrar

märker att deras familj är lika accepterad som andra familjer om båda föräldrarna är juridiska föräldrar. (SOU 2001:10:19)

Ur ett prestationsperspektiv sett som Miller talar om kan man i detta fall ta synen på homosexuella som goda föräldrar. Det jag utgår ifrån i detta resonemang är att en god förälder i största möjliga mån skyddar sitt barn från att fara illa och alltid ämnar göra det bästa för sina barn. Och vill man hävda att ett homosexuellt föräldrapar skulle leda till att barnet uppvisar ett beteende som avviker sig från barn till heterosexuella föräldrar så lägger SOU 2001:10's fram forskningsresultat som tyder på att de problem som ett barn skulle kunna få av att föräldrarna är homosexuella enbart beror på varje barns specifika relation till sina föräldrar. (SOU 2001:10:15)

Kommittén har kommit fram till att barn kan komma i konflikt med föräldrarnas homosexuella relation i tonåren, men de säger också att barn som växer upp i en miljö där de får stå i centrum och får kärlek och omsorg av sina föräldrar kan hantera eventuella konflikter eller kriser av detta slag. (SOU 2001:10:33) Och det som enligt mig är det viktigaste av allt i denna prestationsfråga är att kommittén inte har kommit fram till att det finns några skillnader mellan homosexuella par och heterosexuella par i deras förmåga att erbjuda sina barn "god vård och omsorg" som kommittén kallar det. (SOU 2001:10:15)

2001 var så många som 56 % av befolkningen emot homooptioner enligt en undersökning som Aftonbladet gjorde tillsammans med Sifo. Motståndarna till homooptioner kan här göra sin röst hörda. Representanter för svenska adoptionscentrum hävdar att givarländer kan bli misstänksamma och tro att barn från deras länder kommer till en homosexuell familj där barnet kan utsättas för sociala påfrestningar från omgivningen då de både är adopterade och barn till homosexuella. Adoptionscentrum menar att detta kan vara skadligt för barnets självkänsla och utveckling. (Norström 2001) Men det finns som sagt inget som tyder på att barn i homosexuella familjer utvecklas annorlunda mot barn i heterosexuella familjer. Kommittén för SOU 2001:10 framhåller dock att möjligheten att studera barn som adopterats genom stark adoption (adoption utan tidigare relation till adoptanten, varken biologisk eller social) inte fanns då de gjorde sin utredning på grund av att det inte forskats på detta område. De menar att sådana studier inte existerar. Deras undersökning grundar sig på barn som befinner redan befinner sig i en familj med homosexuella föräldrar. (SOU 2001:10:17)

5.3 Respekt för människor

Miller menar att det finns ett samband mellan respekt för människor och självaktning. Men det betyder inte att en person som inte lever upp till sin egen självaktning nödvändigtvis förlorar respekt från sin omgivning. Men det finns enligt Miller en empirisk sanning som lyder "[... de flesta människor bara kan bevara sin självaktning genom att erhålla och behålla andras respekt." Att visa en

annan människa respekt betyder enligt Miller att man ur moralisk mening *tar hänsyn* till andra människor vid ett praktiskt beslut. Ur ett utilitaristiskt synsätt innebär respekt för människor att man tar med en viss persons, eller viss grapps lycka i beräkningen vid ett visst beslut som är avsett att maximera den allmänna lyckan. (Miller 1996:29-30)

Miller menar att avsikten vi har när vi visar respekt för människor gör att detta argument försvagas när man strävar efter jämlikhet då respekt för människor innebär att man har en redan bestämd attityd gentemot denne och att vi avstår från att ingripa i vissa av människors planer och verksamheter. För att stärka detta argument för jämlikhet måste man ta fram ett antagande som kan ifrågasättas. Fördelningen av samhällliga nyttigheter måste enligt Miller tolkas som ett samhälleligt beslut. Detta beslut kommer ifrågasättas av dem som anser att det är ett beslut som fattats som en följd av en rad andra oavsiktliga beslut. Om fördelningen anses vara ojämlig innebär värderingen i detta fall att vissa personers livsplaner är mer värda än andras. (Miller 1996:33) Miller påpekar dock att eftersom dessa antaganden kan ifrågasättas är respekt för människor ett svagt argument för jämlikhet. Men han säger samtidigt att man kan fördela en nytting eller möjlighet med kravet, att om inga andra moraliska överväganden kommer till tals, på ett sådant sätt att varje människa får lika möjlighet att förverkliga sina mål. (Miller 1996:34)

Millers respekt för människor blir ett avgörande argument när jag argumenterar för att jämlikhet mellan heterosexuella par och homosexuella par är eftersträvansvärt då det enligt mig är grundläggande för vilken verksamhet eller vilka beslut politiker rör över. Om vi antar att möjligheten att bli förälder är det specifika målet i detta fall så minskar möjligheterna för en homosexuell person att uppnå detta mål utan adoptionsmöjlighet. Och det är också ett tydligt ställningstagande från beslutsfattarna att de homosexuella inte respekteras som möjliga och lämpliga föräldrar.

Kulturanthropologen och genusvetaren Ulrika Dahl menar att de homosexuella i och med att de utesluts och har uteslutits från rättigheter som heterosexuella har gör att de ständigt måste hävda "att vi är som ni" för att bli accepterade i exempelvis frågan hur de är som föräldrar. Dahl menar då att acceptansen blir större om man beslutar om gemensamma regler för båda paren i fråga om äktenskap, barnafödelse osv. (Dahl 2004) Det Dahl beskriver menar jag är bra exempel på var respekten för homosexuella brister i samhället då de måste hävda sin lämplighet som föräldrar och försvara sin äktenskapsform för att den inte klassas som den heterosexuella normen.

Argumentet blir enligt Miller starkast när det tillämpas på grundläggande nyttigheter där en fördelning skulle vara ett hinder för den personliga utvecklingen. Jag anser att viljan och möjligheten att bli förälder inte i sig är en grundläggande nytting som exempelvis utbildning för samhället i stort och det är i sig en grundläggande nytting för självaktning och personlig utveckling.

5.4 Broderskap

I alla industrialiserade samhällen finns det enligt Miller ett visst mått av klassamhälle. Klasserna separerar grupper från varandra och vi rör oss med växande ojämlikheter från varandra. I ett avseende menar Miller att broderskapsargumentet för jämlikhet ligger nära det argument om respekt för människor som analyserades i föregående avsnitt i den mån att Miller hävdar att broderskap kan vara en annan och kanske varmare version av respekt och pekar därför för en jämlik fördelning av nyttigheter. (Miller 1996:34) Broderskapsargumentet kan också uppfattas som att ojämlikt fördelade nyttigheter hindrar utvecklingen av broderskap. Då betecknas broderskap; ”jämlikhet är en förutsättning för broderskap”. (Miller 1996:34-35)

I detta fall anser jag att det senare fallet är mer aktuellt för min analys. Jag vill hävda att så länge homosexuella utesluts från vissa medborgerliga rättigheter på grund av sin sexuella läggning så alieneras de från övriga samhällsgrupper och kan få svårt att känna samhörighet med dem. Miller menar att grupper som befinner sig på olika nivåer i samhället sluter sig till sin egen grupp och detta hindrar ett samhälleligt broderskap från att utvecklas. (Miller 1996: 35) ett ojämlikt samhälle är ett klassamhälle i den mening att sociala relationer förekommer mer inom den grupp som man tillhör än över dessa gränser. Detta jämlikhetsargument talar egentligen för en generell jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par inte bara ifråga om möjlighet att prövas som adoptivförälder. Här vill jag återigen återknyta till Bernad Williams argument att alla människor är jämlika för att vi är människor. Jag anser att det förklarar broderskapsargumentet på ett bättre sätt. Och här fyller adoptionsmöjligheten den funktionen att det är ett led mot jämlikhet eller broderskap. Miller menar att inom varje grupps gemenskap blir relationerna så broderliga som man vill, men man utvecklar också oförståelse och i vissa fall till och med fiendtlighet för de grupper som man inte tillhör eller ingår i. Målet med broderskapsargumentet är att skapa ett samhälle där varje människa känner att man hör ihop med sina medmänniskor.

Men hur starkt argument är broderskap för jämlikhet? Jag anser att det är i denna mening essentiellt. Jag vill hävda att om man inte känner samhörighet med sina medmänniskor kan man inte heller förstå deras olikheter eller enligt normen specifika avvikelser som exempelvis homosexualitet.

Broderskapsargumentet är det argument för jämlikhet som jag har svårast att relatera till att homooptioner leder till jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par. Det som jag anser vara det starkaste argumentet ur denna synvinkel är den uteblivna känslan av samhörighet med de som inte omfattas av samma offentliga rättigheter skapar alienation och jag understryker återigen att Williams argument för jämlikhet att vi alla är människor och därför ska behandlas jämlikt är det i broderskapet som är det viktigaste.

5.5 Sammanfattning

Jag har med hjälp av Millers 4 äkta jämlikhetsargument *distributiv rättvisa*, *självvaktning*, *respekt för människor*, och *broderskap*, argumenterat för att

proceduriell jämlikhet mellan heterosexuella par och homosexuella par är eftersträvansvärt. Den proceduriella jämlikhet som jag talar om är möjligheten att prövas som adoptivföräldrar. Resultatet om alla tillåts adoptera är inte intressant för min undersökning då det är möjligheten till en prövning som står i fokus för det eftersträvansvärda målet. Jag har inte heller varit ute efter att, som Miller kallar det ”släta ut” skillnader mellan heterosexuella par och homosexuella par, utan anser att den proceduriella jämlikheten möjliggör för alla individer att utnyttja sina medborgerliga rättigheter.

Den distributiva rättvisan delas upp i två delar, rättvisa efter behov och rättvisa efter förtjänst. Rättvisa efter behov grundar sig i en behovsskala och vidare att ta reda på vem eller vilka som har behov av vad och om de som anser sig vara i större behov av en rättighet verkligen är det. I detta fall blev det homosexuella par som stod i behov av möjligheten att adoptera barn då det är deras enda juridiska rättighet att skaffa barn utan ett samlag mellan man och kvinna. Jag konstruerade en egen behovsskala utifrån möjligheter att bli föräldrar och jämförde fertila heterosexuella, fertila homosexuella, infertila heterosexuella och infertila homosexuella. Den grupp som stod i störst behov av adoptionsmöjligheten var infertila homosexuella, följt av infertila heterosexuella, då den juridiska möjligheten för fertila homosexuella att skaffa barn genom assisterad befruktning inte finns står de också i ett adoptionsbehov, men i avseende att få barn på egen hand är infertila homosexuella den grupp som står i störst behov av den juridiska möjligheten att skaffa barn genom adoption störst.

Rättvisa efter förtjänst vilar på ett resonemang av Miller att man måste hitta en egenskap som leder till att man gjort sig förtjänt av ett visst förtjänstkrav. Egenskapen i detta fall är även här möjligheten att skaffa barn genom samlag mellan man och kvinna. Fertila heterosexuella är även här den mest privilegierade gruppen av par när det kommer till fortplantning. De har möjlighet att både insemineras om de skulle vilja det samt adoptera om de vill det. Men är det inte denna grupp som står i minst behov av dessa två alternativ? Jo, jag vill hävda att så är fallet, och därför har de gjort sig mindre förtjänta av möjligheten att adoptera än infertila heterosexuella och både fertila och infertila homosexuella par.

En andra egenskap som man kan använda i bedömningen om det råder någon skillnad mellan heterosexuella och homosexuella par i fråga om föräldraskap, om de är goda föräldrar och därav gjort sig förtjänta av adoptionsmöjligheten. Detta är en godtycklig egenskap som är svår att mäta, men i en normativ undersökning anser jag att en sådan fråga av normativ karaktär vara relevant. SOU 2001:10 har i sin undersökning kommit fram till att barn med homosexuella föräldrar inte utvecklas annorlunda varken sexuellt eller socialt i förhållande till barn med heterosexuella föräldrar. Detta är alltså ytterligare ett argument för att homosexuella gjort sig förtjänta av att prövas som adoptivföräldrar.

Vänder man på resonemanget och hävdar att barn är förtjänta både en mamma och pappa för deras bästa, vilket exempelvis kristdemokraterna hävdar, så hänvisar jag till FN's Barnkonvention som fastslår att det bästa för barn är att individuellt och måste avgöras i varje specifik situation.

Det andra jämlikhetsargumentet, självaktning, grundar sig i att individer jämför sig med sina medmänniskor för att få en självbild. Om en viss grupp i samhället inte ges samma rättigheter som normen, kommer den grupp som

exkluderas från den specifika rättigheten enligt Miller känna sig underlägsen och självaktningen sänks. Jag vill hävda att homosexuella exkluderats från vissa rättigheter väldigt länge och att partnerskapslagen och sedermera adoptionslagen trädde i kraft är ett stort och viktigt steg mot jämlikhet mellan dessa två samhällsgrupper, och framför allt viktigt för den homosexuella gruppens självaktning. Självaktningsargumentet bygger också på en självbild av individens prestationsförmåga inom olika områden. Här kan man hävda att prestationen som förälder är aktuell. Det finns en del som anser att homosexuella par kanske inte lämpar sig som föräldrar men vill man hävda att ett homosexuellt föräldrapar skulle leda till att barnet uppvisar ett beteende som avviker sig från barn till heterosexuella föräldrar så lägger SOU 2001:10's fram forskningsresultat som tyder på att de problem som ett barn skulle kunna få av att föräldrarna är homosexuella enbart beror på varje barns specifika relation till sina föräldrar. (SOU 2001:10:15)

Respekt för människor, vilket är det tredje jämlikhetsargumentet, vilar på en tanke där vi har en viss avsikt när vi visar respekt för våra medmänniskor, vilket gör att argumentet enligt Miller försvagas när man talar om jämlikhet. För att stärka argumentet måste man ta fram ett antagande som kan ifrågasättas. Enligt Miller är fördelningen av samhällseliga nyttigheter ett samhällseligt beslut. Dessa samhällseliga beslut kan ifrågasättas om fördelningen är ojämlig och visar att vissa gruppers livsplaner är eller anses vara värdefullare än andras. Om vi antar att möjligheten att bli förälder är det specifika målet i detta fall för att uppnå jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par, så minskar möjligheterna för en homosexuell person att uppnå detta mål utan adoptionsmöjlighet. Och det är också ett tydligt ställningstagande från beslutsfattarna att de homosexuella inte respekteras som möjliga och lämpliga föräldrar.

Det fjärde jämlikhetsargumentet, broderskap, var det som jag hade svårast att tillämpa i analysen. Tanken vilar enligt Miller på ett påstående att industrialiserade länder har någon form av klassamhälle. Klassamhället skapar grupper som håller sig till varandra och kan skapa fiendtlighet gentemot andra grupper. Detta kan uppkomma genom såväl ekonomiska skillnader som skillnader i samhällseliga rättigheter. Det som jag anser vara det starkaste argumentet ur denna synvinkel är den uteblivna känslan av samhörighet med de som inte omfattas av samma offentliga rättigheter skapar alienation och jag understryker återigen att Williams argument för jämlikhet att vi alla är människor och därför ska behandlas jämlikt är det i broderskapet som är det viktigaste.

5.6 Slutsats

Är homooptioner ett eftersträvansvärt sätt att uppnå jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par? Ja, den första slutsatsen jag kan dra av min analys är att jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par är eftersträvansvärt utifrån de jämlikhetsargument som jag använt i min analys. Den andra slutsatsen som jag drar är att homooption är ett eftersträvansvärt sätt att uppnå jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par. Oavsett om man argumenterar för homooptioner utifrån proceduriell jämlikhet eller att

homooptioner kan ses som det bästa för barn är de fyra jämlikhetsargumenten som jag använt i min analys lämpliga i argumentationen för homooptioner. Jämlikhet i fråga om ekonomi är viktigt i samhället, men jag anser att den sociala jämlikheten är ännu viktigare då den i det långa loppet kan leda till en ekonomisk jämlikhet om man värdesätter det. Frågor som adoptionsförmedlingar kan få brottas med är huruvida fertila homosexuella ska gå före infertila heterosexuella par i kördningen? Ska man då istället ha två kösystem för par med olika sexuell läggning? Ja, varför inte ha två kösystem, alla givarländer som Sverige arbetar med tillåter inte homosexuella par som föräldrar.

Detta problem uppstår inte vid styvbarnsoption. Det finns många barn som lever med ”dubbla” föräldrapar, det vill säga ett lesbiskt par och ett bögpar. Men ska man utvidga styvbarnsoptionen till fler än två juridiska föräldrar?

Den andra slutsatsen som jag har dragit utifrån min undersökning är att man inte kan tala om optioner för homosexuella utan att skilja styvbarnsoption och stark option åt. Det är två olika optionsmöjligheter som kanske inte ska behandlas på samma vis, men det lämnar jag åt sociologer och beteendevetare att forska kring. Jag menar snarare att det är två typer av option men möjligheten till båda är precis lika viktig ur ett jämlikhetsperspektiv.

Som jag skrev i min metoddel blev jag ganska snabbt i uppsatsens arbete tvungen att tänka om i fråga om vilka optioner jag skulle behandla i uppsatsen. Jag ansåg att styvbarnsoptioner skulle räcka i omfattning för att argumentera för huruvida homooptioner är eftersträvansvärt i jämlikhetsarbetet mellan homosexuella och heterosexuella par. Men den begränsningen räckte alltså inte. Varför det inte räckte är för att som tidigare skrivits kom jag fram till att båda optionsmöjligheterna var lika viktiga för jämlikhet att jag helt enkelt ansåg att de båda skulle bli föremål för min analys.

Insemination var en annan del av uppsatsen som jag inte hade för avsikt från början att ge så stort utrymme i analysen. Men även här insåg jag att jag inte kunde utelämna denna möjlighet till att bli föräldrar från analysen då jag anser att eftersom det inte är lagligt för homosexuella att bli gravida genom insemination i Sverige blev optionsmöjligheten om möjligt ännu viktigare i jämlikhetsprocessen mellan heterosexuella och homosexuella par.

Men med utgångspunkt i min analys är den viktigaste slutsatsen att jämlikhetsarbetet mellan heterosexuella och homosexuella par är långt ifrån slut. Jag tror att det kommer ta långt tid innan samhället ser homosexuella par som en alternativ norm till heterosexuella par. Den framtida forskningen på området måste enligt mig fokusera på att lyfta fram att homosexuella par inte på något sätt agerar annorlunda i sitt föräldraskap än heterosexuella par. Nästa steg blir att uppmärksamma hur många lesbiska par som åker utomlands för att bli gravida för att det är olagligt i Sverige. Detta är optionsmöjligheten till trots en klar och tydlig markering från den svenska riksdagen att homosexuella fortfarande inte accepteras fullt ut som föräldrar. Jag kom utifrån Millers förtjänstargument fram till att fertila heterosexuella är mindre förtjänta av optionsmöjligheten än infertila heterosexuella och fertila och infertila homosexuella. Dilemmat som man stöter på här är om man anser att fertila homosexuella inte heller står under detta förtjänstkrav. Varför de inte skulle göra det är för att de faktiskt kan bli föräldrar

om de frångår sin sexuella läggning och genomför ett samlag med någon av det motsatta könet. Eller insemineras privat eller i utlandet.

Den sista slutsatsen som jag kommit fram till är att diskutera möjligheterna till en könsneutral äktenskapslagstiftning. Även partnerskapslagen är enligt mig en tydlig markering att de homosexuella paren inte ses med jämlika ögon av politikerna. Om tanken är att partnerskapet ska fungera som ett äktenskap varför inte bara kalla det för äktenskap. Det är en liten men väldigt betydelsefull skillnad för det fortsatta arbetet mot jämlikhet mellan heterosexuella och homosexuella par.

6 Referenser

- Badersten, Björn kommande. "Att studera det önskvärda. Om värdeanalys och normativ metod" Lund: Statsvetenskapliga institutionen
- Björk Blomquist, Mikael mfl 2004 "40 000 röster för fortsatt diskriminering" i Svenska dagbladet 11 september 2004. (http://www.svd.se/dynamiskt/brannpunkt/did_8115366.asp)
- Dahl, Ulrika 2004. "Acceptans kräver anpassning" i Svenska Dagbladet 23 juli 2004 (http://www.svd.se/dynamiskt/brannpunkt/did_7872183.asp)
- Esaiasson, Peter mfl 2004. *Metodpraktikan*. Andra upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Hansson, Sven O, 1996. "Introduktion till David Miller" 9- 16 i *Idéer om jämlikhet*. Stockholm: Tiden Athena
- Hedenrud, Birgitta, 1992. [Homosexualitet : en analys av kunskapsläget ur biologisk och psykologisk synvinkel baserad på litteratur under 1980-tale. Stockholm: Svenska föreningen för psykisk hälsovård](#)
- Lindblad, Frank, 2004. *Adoption*. Lund: Studentlitteratur
- Malnes, Raino- Midgaard, Knut, 1994. *De politiska idéernas historia*. Lund: Studentlitteratur
- Williams, Bernard 1997, "The idea of equality" 465- 476 i Robert E. Goodin- Philip Petit (red.) *Contemporary Political Philosophy*. Oxford: Blackwell Publishers
- Miller, David 1996. "Argument för jämlikhet" 17- 38 i *Idéer om jämlikhet*. Stockholm: Tiden Athena.
- Norström, Camilla 2001 "Majoritet emot homoadoption" i Aftonbladet 9/11 2001 <http://www.aftonbladet.se/vss/nyheter/story/0,2789,104800,00.html>
- Rawls, John 1971, *A theory of Justice* Cambridge: Mass. Cop
- SOU 1984:63: "Homosexutredningen- Homosexuella och samhället" Stockholm: Statens offentliga utredningar.
- SOU 2001: *Barn i homosexuella familjer* Betänkande av Kommitén om barn i homosexuella familjer Stockholm: Statens offentliga utredningar.
- SOU 2003:49 *Adoption- till vilket pris?* Betänkande av utredningen om internationella adoptioner. Stockholm: Statens offentliga utredningar.

Internetkällor

- 1) http://www.homo.se/upload/homo/pdf_homo/homosexuellasrattigheter.pdf
[050508](#) (23/5 2005)

- 2) <http://www.bo.se/adfinity.aspx?pageid=55> (2/8 2005)
- 3) <http://www.bo.se/adfinity.aspx?pageid=44#21> (2/8 2005)
- 4) [http://rixlex.riksdagen.se/htbin/thw/?\\${BASE}=SFST&\\${THWIDS}=2.59111237838\(591062&\\${HTML}=SFST_DOK&\\${TRIPSHOW}=format=THW&\\${THWURLSAVE}=59111237838591062](http://rixlex.riksdagen.se/htbin/thw/?${BASE}=SFST&${THWIDS}=2.59111237838(591062&${HTML}=SFST_DOK&${TRIPSHOW}=format=THW&${THWURLSAVE}=59111237838591062) (5/6 2005)
- 5) http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_6293496.asp
- 6) <http://www.anrell.nu/homo/fakta/historia.html> (7/8 2005)
http://www.kristdemokraterna.se/PressOchMedia/Pressmeddelanden/Familj/Ge_barnenratttillbadasinaforaldrar.aspx?tipsa=true (7/8 2005)
- 7) http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_6293496.asp (9/6 2005)